

Geloof, hoop en liefde... gaandeweg;

(1) Geloof, hoop, liefde: 'godelijke' deugden voor mensen onderweg

Lezing

Op de avond van die eerste dag van de week waren de leerlingen bij elkaar; uit angst voor de Joden hadden ze de deuren op slot gedaan. Jezus kwam in hun midden staan en zei: 'Vrede zij met jullie!' Na deze woorden toonde Hij hun zijn handen en zijn zij. De leerlingen waren blij omdat ze de Heer zagen. Nog eens zei Jezus: 'Vrede zij met jullie! Zoals de Vader Mij heeft uitgezonden, zo zend Ik jullie uit.' Na deze woorden blies Hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest. Als jullie iemands zonden vergeven, dan zijn ze vergeven; vergeven jullie ze niet, dan zijn ze niet vergeven.' Een van de twaalf, Tomas (dat is Didymus, 'tweeling'), was er niet bij toen Jezus kwam. Toen de andere leerlingen hem vertelden: 'Wij hebben de Heer gezien!' zei hij: 'Alleen als ik de wonden van de spijkers in zijn handen zie en met mijn vingers kan voelen, en als ik mijn hand in zijn zij kan leggen, zal ik het geloven.' Een week later waren de leerlingen weer bij elkaar en Tomas was er nu ook bij. Terwijl de deuren op slot zaten, kwam Jezus in hun midden staan. 'Vrede zij met jullie!' zei Hij, en daarna richtte Hij zich tot Tomas: 'Leg je vingers hier en kijk naar mijn handen, en leg je hand in mijn zij. Wees niet langer ongelovig, maar geloof.' Tomas antwoordde: 'Mijn Heer, mijn God!' Jezus zei tegen hem: 'Omdat je Me gezien hebt, geloof je. Gelukkig zijn zij die niet zien en toch geloven.' Jezus heeft in het bijzijn van zijn leerlingen nog veel meer tekenen verricht, die niet in dit boek staan, maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leven ontvangt door zijn naam.

Joh 20, 19-31 (NBV21)

Overweging

Beste vrienden,

In 'Jésus de Montréal' (1989) – voor mij nog altijd een van de meest geslaagde Jezusfilms - voeren een groepje acteurs onder leiding van de charismatische Daniël Coulombe, het traditionele passiespel op. Daniël Coulombe – de Christusfiguur in de film - heeft er in feite een geactualiseerde evocatie van het leven van Jezus van gemaakt, waardoor het verder in de film tot een rampzalige botsing komt met de kerkelijke overheid – de geschiedenis zal zich jammer genoeg herhalen. De opmerkelijke en ongebruikelijke laatste statie in de opvoering van het passiespel gaat over de verrijzenis en eindigt met een gezamenlijk kernachtig statement van de acteurs: 'Jezus leeft, we hebben hem ontmoet'.

Dit lijkt mij niet alleen een perfecte samenvatting van de paasboodschap, het biedt ons ook de sleutel waarmee we de voor ons toch wat vreemde verschijningsverhalen kunnen interpreteren, waarvan we zojuist een van de meest bekende hebben gehoord. Deze verschijningsverhalen getuigen van de ervaring van Jezus' volgelingen Hem ontmoet te hebben als een Levende, ondanks zijn dood en over zijn dood heen. Sterker nog: pas na zijn dood dringt de ware betekenis van zijn persoon tot hen door. Deze ervaring is uiteraard een kwestie van geloof, zoals het evangelie van vandaag duidelijk maakt in de figuur van Thomas. Het Marcus-evangelie over de vrouwen bij het graf dat we vorige week tijdens de paaswake hebben gelezen, eindigde - ondanks de oproep om niet te vrezen en de plechtige proclamatie van Jezus' opstanding - met een bijna panische reactie van angst en schrik. In het evangelie van vandaag, dat opnieuw begint in een sfeer van angst - de deur is op slot-, roept Jezus ons in de persoon van Thomas op om niet langer ongelovig, maar gelovig te zijn. 'Wees niet bang, laat je geen angst aanjagen door de onmiskenbare realiteit van lijden en dood (de wonden

zijn nog voelbaar aanwezig). 'Laat je niet ontmoedigen door de tegenslagen en mislukkingen die ontegensprekelijk deel uitmaken van het leven'. Je mag in vertrouwen leven ondanks dit alles. Dan pas is er een nieuw begin mogelijk.

Voor de cyclus over geloof, hoop en liefde, hebben we ervoor gekozen om drie zondagen na elkaar de evangelielezingen te volgen van het officiële kerkelijke leesrooster tijdens deze Paastijd. En het is merkwaardig hoe die opeenvolgende lezingen de schijnwerper richten op telkens één van de grote drie. Volgende week zullen we horen hoe Jezus tot drie maal toe vraagt aan Petrus: 'Heb je mij lief?', vooraleer hem de opdracht toe te vertrouwen om voor zijn kudde te zorgen. En op de laatste zondag van deze cyclus doet Jezus als 'herder van zijn kudde' de belofte dat zijn schapen nooit verloren zullen gaan, een belofte die op een typisch Bijbelse wijze een perspectief schetst van hoop voor wie Hem volgen.

'Geloof, hoop en liefde blijven de grote drie', zo stelt Paulus in zijn eerste brief aan de Korintiërs. Op basis van deze uitspraak spreekt de traditie over de drie 'goddelijke' deugden. Maar dit 'goddelijke' label is niet zonder risico. In een bepaald soort theologie worden deze zogenaamde 'theologische' of 'bovennatuurlijke' deugden namelijk scherp onderscheiden van de vier 'humanistische of natuurlijke' deugden, die bekend waren vanuit de klassieke Oudheid. Ik noem ze even op: matigheid, de dapperheid of moed, bezonnenheid of wijsheid en tenslotte rechtvaardigheid. 'Deugden' kunnen we omschrijven als eigenschappen of kwaliteiten van de menselijke persoon die deze in staat stellen en aansporen tot deugdzaam handelen, dit wil zeggen het goede na te streven. Maar in tegenstelling tot de humanistische deugden die tot de natuurlijke aanleg van de mens behoren of door de mens op eigen kracht kunnen verworven worden, zouden de goddelijke deugden van geloof, hoop en liefde niet alleen voortkomen uit God, maar ook uitsluitend op God gericht zijn. Ze stellen ons in staat -zo luidt een catechismusversie - om 'bovennatuurlijke daden' te verrichten en aldus 'onze hemel' te verdienen.

Door op een dergelijke manier een wig te drijven tussen zogenaamde goddelijk-bovennatuurlijke en humanistisch-natuurlijke deugden dreigen we in een dualistische valkuil te belanden, waarbij goddelijke en menselijke realiteit in concurrentie komen met elkaar. Geloof, hoop en liefde worden zo vervreemd van de dagdagelijkse levensrealiteit en van universeel herkenbare menselijke ervaringen.

Maar geloof, hoop en liefde komen niet zomaar loodrecht 'uit de hemel vallen', en hebben als 'deugden' meer gemeenschappelijk met de klassieke deugden dan een dualistische theologie laat vermoeden. Zo spreekt de filosoof Aristoteles, de grondlegger van de deugdenleer, over deugden als het vinden van het juiste 'midden' tussen twee tegenovergestelde en ongewenste extremen in. Moed of dapperheid is bijvoorbeeld het juiste midden tussen lafheid enerzijds en overmoedig zijn anderzijds. Kunnen we niet eenzelfde redenering toepassen op geloof, hoop en liefde?

Geloof is het diepe vertrouwen ondanks, de kracht ook van de overtuiging die een nieuw begin mogelijk maakt en ons aanzet om initiatief te nemen. Maar is het niet zo dat we op onze levensweg hebben te laveren tussen ongelooft, angst en wantrouwen enerzijds en de mogelijke valkuil van goedgelovigheid en dwaze naïviteit anderzijds?

Hoop brengt het tijdsperspectief binnen van de toekomst, en stelt ons in staat om vol te houden wat we begonnen zijn, weerbaar te blijven ondanks ontgoocheling, tegenslag of bedreiging. Maar is het niet zo dat we op onze levensweg vaak de balans moeten zoeken tussen hopeloosheid en wanhoop enerzijds en ijdele hoop en zelfbedrog anderzijds?

En liefde wordt door Paulus terecht de grootste genoemd van de drie, omdat de liefde geloof en hoop inhoud en richting geeft: waarin kunnen we uiteindelijk geloven, waarop mogen we uiteindelijk

hopen? Maar is het niet zo dat we in het echte leven voortdurend onze weg dienen te vinden tussen onverschilligheid, liefdeloosheid en gebrek aan verbinding enerzijds en de illusoire of onechte vormen van liefde anderzijds?

Bij elke stap op onze eigen unieke levensweg hebben we telkens opnieuw te ontdekken wat geloven, hopen en liefhebben concreet voor ons betekenen, binnen de gegeven omstandigheden, met de gegeven mogelijkheden én beperkingen. Alleen zo – ons schurend aan het leven zoals het is - kunnen we langzaam worden 'gesmeed' tot authentieke vertrouwensvolle, hoopvolle en liefdevolle mensen. Dit is de weg die de leerlingen met Jezus zijn gegaan, dit is ook de weg die wij samen als gemeenschap kunnen gaan in hun spoor. De volgende twee weken zullen we twee getuigenissen beluisteren van mensen die ons zullen vertellen over die/hun weg.

Geloof, hoop en liefde: je mag ze wat mij betreft gerust 'goddelijk' noemen, maar dan liefst op de manier waarop bijvoorbeeld een kind voor ons 'goddelijk' kan zijn.

Jan De Vriese

De Lier, Brugge

op het feest van Beloken Pasen, zondag 24 april 2022.